

Lenka Vaňková

Testing English Collocations in Czech Learners of English

(diplomová práce, ÚAJD FF UK, září 2012, 98 s. s přílohami)

(posudek oponenta)

Lenka Vaňková předložila jako svou diplomovou práci studii zaměřenou na testování anglických kolokací u českých studentů angličtiny. Lingvistický rozbor problému, opřený o soudobou teorii kolokací i konkrétní zahraniční obsahově a obsahově srovnatelnou studii z nedávné doby (S. Grangerová, *Prefabricated Patterns in Advanced EFL Writing: Collocations and Formulae*), koncipuje jako teoretické východisko pro didaktické snahy o zlepšení „frazologických dovedností“ u českých studentů angličtiny.

Teoretický úvod (celkem 44 s.) má dvě části. První část (Kapitoly 2-4), snad až příliš obecně založená a v důsledku toho také velice rozsáhlá, může posloužit jako uvedení do problematiky *prefabricated units*, typologie teorií slovních spojení a hlavních přístupů ke kolokacím (s důrazem na přístup distribuční a frazeologický). Přes rozsáhlost této části a její leckdy jen volný tematický vztah ke zkoumanému problému je zde třeba ocenit diplomantčin rozhled po odborné literatuře a schopnost srozumitelné syntézy, jakkoli je její výklad místy až příliš závislý na přímých citacích. Druhá, stručnější část teoretického úvodu (Kapitola 5) se pak soustřeďuje na předchozí aplikovaný výzkum kolokací s důrazem na typy testů, které následně ve výzkumné části (pro analýzu rozpoznávání a aktivního užívání kolokací studenty) používá sama Lenka Vaňková (Cloze Test, tj. elicitace, resp. doplňování; Significance of Collocation Test, tj. výběr z hlediska idiomaticity kombinace).

Metodicky a materiálově se analytická část práce, vyložená v Kapitole 6, soustřeďuje ve shodě se studií Grangerové na kolokace anglických intenzifikačních příslovcí (*amplifiers*) s přídavnými jmény. V lingvistickém výzkumu tohoto typu kolokací s didaktickým využitím tak Vaňková staví po bok studie zkoumající relace mezi angličtinou a francouzštinou vlastní analýzu (re)produkce anglických kolokací tohoto typu u (pokročilejších) českých studentů s tím rozdílem, že nepracuje s rodilými mluvčími angličtiny jako Grangerová, nýbrž idiomaticitu odpovědí v testech českých studentů prověřuje v *British National Corpus*.

Analýza a vyhodnocení dat v Kapitole 7 potvrzuje vstupní hypotézy: z řady porovnání úzu rodilých a českých mluvčích vyplývá, že znalost kolokací tohoto typu a *fraseological skills* jsou za slabinu českých studentů angličtiny považovány oprávněně; že čeští mluvčí sice prokázali relativně dobrou znalost nejfrekventovanějších anglických kolokací tohoto typu, ale že vykazují výrazně nižší cit pro tzv. salienci (aktivovanost) daných kombinací; že vinou méně rozvinutých kreativních schopností používají výrazně nižší počet (idiomatických) kombinací a naopak výrazně vyšší počet kombinací neidiomatických či nedoložených; že ve svém zacházení s kolokacemi tohoto typu prokazují silné ovlivnění češtinou jako mateřským jazykem (častý překlad z L1 do L2; lepší výsledky se dostávají v případech, kdy se snadno dostupný či stylisticky rovnocenný český ekvivalent nenabízí).

Práce prokazuje dobrou orientaci v teoretické problematice, rozhled po odborné literatuře, schopnost analýzy, jasného výkladu i zobecnění. Cenné jsou didaktická motivace a přesah práce, jakkoli by část věnovaná implikacím pro vyučovací praxi

(podkapitola 7.4.) bývala mohla být konkrétnější a obsažnější (např. na úkor právě obecné části teoretického úvodu).

Dotazy k obhajobě:

1. Co prozrazuje o procesu učení se kolokacím opakovaně potvrzený fakt, že čeští studenti pracují spíše s *bricks* nežli s *chunks*? Je tento proces alespoň v některých aspektech „language-specific“? Existují podobné studie pro další jazyky, např. němčinu?
2. Proč nebyl týž vzorek respondentů (tedy patrně větší z obou) použit v obou testech (srov. s. 41 a 43)?
3. K Tabulce 5 (s. 49) a Tabulce 6 (s. 51): kudy vede hranice mezi „significant levels“ a „very significant levels (of overuse and underuse)“?

Dílčí poznámky:

1. Konstatování o snadné dostupnosti srovnatelných českých ekvivalentů, resp. jejich absenci, by bylo záhodno prověřit v českých korpusových zdrojích.
2. Zdá se, že by bylo do budoucna žádoucí prověřit domněnku, že riziko interference snižuje polysémní charakter ekvivalentu v L2 (srov. případ *particularly*, s. 50), případně též v L1; vliv může mít též cizí původ a „internacionální“ charakter ekvivalentu v L2 (srov. případ např. *significantly*, *perfectly*, *especially* vzhledem k češtině, jakkoli se zároveň v práci upozorňuje i na *absolutely* jako případ právě opačný).
3. K problému salience: lexikálně-sémantická analogie, na jejímž základě se příslušné kolokace aktivují, je svou povahou sporadičtější nežli např. v morfologii.
4. České partie diplomové práce trpí formulačními neobratnostmi a příležitostnou interferencí s angličtinou (nejnápadnější prohřešky v tomto smyslu, stejně jako nečetné literární chyby, vynechávky atd. jsem si dovolil vyznačit ve výtisku DP, který jsem měl k dispozici).

Závěr: Diplomovou práci Lenky Vaňkové doporučuji k obhajobě a předběžně hodnotím známkou *výborně*.

30. srpna 2012

Doc. PhDr. Jan Čermák, CSc.